

Evropska unija hoće veću nezavisnost od izvora sirovina poput litijuma i podstiče eksploataciju u Evropi. Da li aktivisti poput onih u španskom gradu Kaseresu mogu da stanu na put ovom novom rudarskom talasu?

Nije to bila topla dobrodošlica za glamurozno odevene goste koji su pristizali na filmski festival u Kaseresu. „Ne rudniku! Da životu!“ „Kaseres nije na prodaju!“, „Sramota!“ – skandiralo je nekoliko stotina demonstranata duž ulice koja vodi do Velikog teatra. A kakve veze ima lokalni filmski festival sa rudnikom? Radi se o sponzoru, Extremadura New Energies, kompaniji koja planira da u narednih 26 godina proizvede 467.000 tona litijum-hidroksida. Ruda bi trebalo da se vadi samo nekoliko kilometara od Velikog Teatra.

Kompanija se nada da će takvi gestovi, finansirani od strane njene fondacije, uveriti lokalnu zajednicu u njene časne namere. [Aktivisti protiv rudnika litijuma](#) iz platforme „Sačuvajmo planine Kaseresa“ vide to kao jeftin trik.

Kaseres je **uspavani grad od 100.000 stanovnika**, popularan među turistima zbog starog grada pod zaštitom Unesco. Nalazi se u ruralnoj i često zanemarenoj Ekstremaduri, najsiromašnijem regionu Španije, na granici sa Portugalijom. Pre nekih šest godina, Kaseres se pridružio sve dužoj listi mesta u Evropi koja su se našla u geopolitički obojenoj trci za resurse.

Trka za „belo zlato“ u Evropi

Litijum je metal koji se koristi u baterijama visokih performansi, ključan za tehnologije za **smanjenje emisije ugljen-dioksida** kao što su solarni paneli i električna vozila, plus pametni telefoni i laptopovi.

Australija, Čile i Kina su **najveći svetski proizvođači** sa 90 odsto tržišnog udela, prema podacima Svetskog ekonomskog foruma. [Eksploatacija litijuma](#), posebno u južnoameričkim slanim jezerima, povezana je sa uništavanjem životne sredine, nedostatkom vode i – u Boliviji – žestokim političkim reakcijama.

Poslednjih godina, EU je preduzela korake da se oslobodi zavisnosti od uvoza takozvanih kritičnih sirovina potrebnih za tehnologiju budućnosti, delimično i povećanjem eksploatacije domaćih sirovina kao što je litijum.

Za i protiv rudnika u Kaseresu

Montanja Čaves, portparolka organizatora protesta, kaže da ih **„veoma brine“** novi plan EU.

Aktivisti se brinu zbog bezbroj stvari: pritisak na lokalno vodosnabdevanje – nijedna reka ne teče kroz Kaseres – zagađenje vazduha usled povećanog saobraćaja na putevima, kontaminacija vode i zemljišta hemikalijama koje se koriste u rudarstvu i rafiniranju,

prašina, buka, pa je tu čak i potencijal destabilizacije tla upotrebom eksploziva. Planina Sijera de la Moska, koja se nalazi između grada i budućeg rudnika, ima veliki značaj za Čaves. Kao mnoge žene u okolini, i ona je dobila ime po toj planini, tačnije po zaštitnici Kaseresa, Bogorodici sa planine.

„Od malena sam imala jaku vezu sa ovim krajem“, rekla je za DW, zbog čega se ona i drugi meštani godinama **bore protiv rudnika**. Ipak, čini se da ne misle svi isto. „To je fantastično“, rekao je o budućem rudniku 76-godišnji Hoze-Antonio, penzionisani agronom. „Kaseres je grad penzionera, ništa drugo.“ On smatra da su gradu potrebna radna mesta. U šetnji krivudavom trgovačkom ulicom bio je i Ugo Galjeano, 23-godišnji student turizma. On stvari vidi slično: „Ovde nema industrije. Samo turizam nije dovoljan, gradu je potreban ekonomski motor.“

Potražnju za litijumom u EU u velikoj meri pokreće automobilska industrija. Ovaj sektor čini sedam odsto ekonomske proizvodnje, a EU planira da do 2035. postepeno ukine prodaju novih automobila sa motorima sa unutrašnjim sagorevanjem, kao deo šireg plana do 2050.

Rudnik litijuma, druga runda

S obzirom na politički i ekonomski značaj tih projekata, moglo bi se pomisliti da aktivisti protiv rudnika u Kaseresu nemaju šansi. Ali 2017. su već ostvarili pobedu mobilisući gradsko stanovništvo protiv prvobitnih planova za rudnik.

Pošto se lokalna vlada takođe usprotivila, Extremadura New Energies je morala da napravi novi projekat i sada je plan da to bude - podzemni rudnik sa dodatnim postrojenjima i objektima u blizini.

Gradonačelnik Luis Salaja iz Socijalističke partije levog centra usprotivio se prvobitnom planu, ali je otvoreniji za novi predlog, koji je zvanično podnet krajem prošle godine i lokalne vlasti ga još uvek razmatraju.

Ramon Himenez, direktor Extremadura New Energies, veruje da se raspoloženje u Kaseresu sada promenilo:

„Kada sam objasnio da je **rudnik pod zemljom**, da nećemo koristiti sumpornu kiselinu ili prirodni gas, da ćemo proces zagrevati korišćenjem zelenog vodonika koji ćemo dobijati solarnom energijom, da ćemo koristiti vodu iz postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda - ljudi su shvatili da je uticaj na životnu sredinu smanjen na najmanju moguću meru i videli moguće koristi“, rekao je on za DW.

Rudnik bi trebalo da stvori nekoliko stotina dugoročnih radnih mesta, i da državne kase napuni poreskim prihodima, rekao je Himenez.

On tvrdi da se litijum mora negde eksploatisati, pa je bolje da se to uradi u EU, gde postoje

stroži zakoni o zaštiti životne sredine. Rafinisani litijum bi se prodavao automobilskim kompanijama u Španiji i EU, umesto da stiže iz Kine.

Rudarske firme „obično teraju po svom“

Gevin Mad, profesor ekološkog inženjerstva sa Univerziteta RMIT u Australiji, smatra da postoji mnogo nesigurnosti oko dugotrajnog uticaja eksploatacije litijuma.

Teoretski, to što obećava Extremadura New Energies tehnički je moguće, ali postoje i mnoge opasnosti koje pominju aktivisti. Na kraju krajeva, to zavisi od konkretnog rudnika, rekao je Mad. Rudarska industrija u Španiji ima lošu reputaciju, i to s pravom, primetio je on, ukazujući na zagađenja na jugozapadu zemlje.

„Rudarske firme nisu navikle da im se govori šta smeju, a šta ne smeju da rade. Oni obično teraju po svom“, rekao je Mad i dodao da bi lokalne zajednice trebalo da budu u mogućnosti da kažu „ne“ rudniku, ali je uspešan otpor retkost.

U Srbiji i Portugaliji je otpor bio uspešan

Jedan od tih **retkih primera** je [dolina Jadra](#) u Srbiji gde je trebalo da nastane najveći rudnik litijuma u Evropi. Ali, zbog protesta javnosti, anglo-australijskom rudarskom gigantu Rio Tinto prošle godine je uskraćen prilagođeni prostorni plan. Ostaje da se vidi da li je ta odluka konačna.

Planovi za rudnik Mina do Baroso u severnoj Portugaliji takođe su naišli na žestok otpor. Direktor Extremadura New Energies Ramon Himenez je uveren da će Kaseres odobriti rudnik i da će početi s radom već naredne godine.

Ta firma je već bacila oko i na druge potencijalne lokacije - koje su „ekološki i ekonomski održive“.

„Neke su u Španiji, neke u Evropi, neke u Australiji“, rekao je on, ne otkrivajući gde očekuje da će njegova firma eksploatisati „**belo zlato**“.

Bez obzira da li će Kaseres na kraju imati [rudnik](#), malo je verovatno da će potražnja za litijumom uskoro nestati. Evropska komisija je procenila da će do 2030. biti potrebno do 18 puta više litijuma nego sada, a do 2050. čak 60 puta više - **da bi EU ispunila svoje klimatske ciljeve**.

Izvor: [DW](#)